

Д. М. ОВСЯНИКО-КУЛИКОВСЬКИЙ ЯК ОДИН ІЗ ФУНДАТОРІВ ПСИХОЛОГІЇ ОБДАРОВАНОСТІ

Загурська Е.В. Д.М. Овсянико-Куликовський як один із фундаторів психології обдарованості. У статті зроблено спробу проаналізувати психологічні засади та концепції Д. М. Овсянико-Куликовського – літературознавця, літературного критика, мемуариста, психолінгвіста, дослідника психології художньої творчості та обдарованості. Окреслено шляхи подальшого дослідження психологічного спадку вченого, які полягають у переосмисленні критики психологічних поглядів Д.М. Овсянико-Куликовського, дешифровці психологічних понять вченого з позиції досягнень сучасної науки; дослідженні концепції обдарованості в контексті особистісного підходу, яким керувався Д.М. Овсянико-Куликовський; визначення національно-культурної приналежності Д.М. Овсянико-Куликовського як українського вченого-енциклопедиста.

Ключові слова: психологія обдарованості, психологічний метод, підсвідомість, особистісний аспект обдарованості, концепція геніальності, «економія думки».

Загурская Э.В. Д.Н. Овсянико-Куликовский как один из основоположников психологии одаренности. В статье сделана попытка проанализировать психологические основы и концепции Д.Н. Овсянико-Куликовского – литературоведа, литературного критика, мемуариста, психолингвиста, исследователя психологии художественного творчества и одаренности. Намечены пути дальнейшего исследования психологического наследия ученого, которые заключаются в переосмыслении критики психологических взглядов Д.М. Овсянико-Куликовского, дешифровке психологических понятий ученого с позиции достижений современной науки; исследовании концепции одаренности в контексте личностного подхода, которым руководствовался Д.М. Овсянико-Куликовский; определение национально-культурной принадлежности Д.М. Овсянико-Куликовского как украинского ученого-энциклопедиста.

Ключевые слова: психология одаренности, психологический метод, подсознание, личностный аспект одаренности, концепция гениальности, «экономия мысли».

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими практичними завданнями. Наукова спадщина Д. М. Овсянико-Куликовського охоплює численні праці з мовознавства, літературознавства, сходинства, лінгвістики, культурології та психології. На основі принципів О. О. Потебні вчений розробив психологічний метод, який застосовував до проблем теорії і психології художньої творчості. Разом з тим, він перетворив аналіз процесу творчості в особливий метод історії і теорії літератури та літературної критики, ставши одним із фундаторів психологічної школи у літературознавстві. Діяльність вченого-енциклопедиста припадає на кінець ХІХ – першу третину ХХ століття. Жовтневий переворот та встановлення «єдино

правильних орієнтирів» мало сприяли ствердженню Д. М. Овсянико-Куликовського як українського психолінгвіста, погляди якого не вписувались в канони марксистсько-ленінської ідеології.

Наразі його дослідження сучасні науковці (російські – називаючи вченого «російським», українці – «українським») продовжують розглядати в контексті власних наукових пошуків, проте, видається, його внесок в історію української психології загалом та в психологію обдарованості зокрема є малодослідженим.

Останні дослідження і публікації, виділення невирішених питань загальної проблеми, якій присвячується стаття. Перефразовуючи вислів одного з персонажів п'єси Е. Йонеско «Урок», який сказав, що «Арифметика призводить до філології, а філологія призводить до злочину, бо то є така лиха наука» [5, с. 435], можна стверджувати: «Філологія – то дуже хороша наука, вона веде до психології». Найбільше, на нашу думку, досліджено внесок Д. М. Овсянико-Куликовського у вітчизняну філологію. І найменше власне у психологію.

До наукового спадку Д. М. Овсянико-Куликовського в різний час зверталися А. Горнфельд, Т. Райнов, С. Ольденбург, М. Анікін, М. Бойко, М. Осьмаков, В. Багацький, І. Вернудіна, Я. Голобородько, Я. Грицак, І. Гуржій, Л. Дабло, Ю. Кальницька, О. Ладиґа, А. Лискова, М. Мацейків, І. Ілюхін, П. Усенко, В. Сарбей, Л. Чувпило, Ю. Манн, В. Крутоус, Н. Нікітіна. Так, ґрунтовним є дослідження історика Ладиґи О. І. «Суспільно-політична думка в Російській імперії другої половини ХІХ – на початку ХХ століття. Д. М. Овсянико-Куликовський», в якій він переосмислює роль особистості в історії, намагаючись «повернути народів забуті імена» [7, с. 3]. В працях Д. М. Овсянико-Куликовського зустрічаються апеляції до трансцендентного. Зокрема, він робить висновки, що «наука¹ (і філософія, що міститься в ній) є пізнанням і розробкою ідеї нескінченного в його космічних формах» [11, с. 78]; що «людська нескінченність стала корелятом космічної» [13, с. 83] тощо. Це дає підстави філософам говорити про його вклад у вітчизняну філософську думку. Зокрема, І. В. Вернудіна у дослідженні «Естетико-психологічний дискурс межі ХІХ – ХХ століть: українська модель» називає дослідження Д. М. Овсянико-Куликовського «культурфілософським» аналізом [3, с. 12]. В руслі розвитку позитивістської філософії другої половини ХІХ століття його погляди та ідеї отримують означення лінгвофілософської концепції [15].

Проблема полягає в тому, що психологічний спадок вченого практично не входить до кола інтересів дослідників історії української психології загалом, і дослідників психології обдарованості зокрема.

Формулювання цілей і постановка завдань статті. Виходячи із актуальності проблеми та її недостатньої розробленості, нами визначено таку мету дослідження: проаналізувати внесок Д. М. Овсянико-Куликовського в історію вітчизняної психології, зокрема, психологію обдарованості та окреслити коло подальших розробок зазначеної тематики.

Виклад результатів досліджень. Більшість дослідників зазначають, що Д. М. Овсянико-Куликовський був послідовником О. О. Потебні, деякі – що він був його

¹ Тут і далі – курсив автора (Е.З).

«учнем», «найвидатнішим учнем його школи», і одиниці – що він був «українським мислителем», віддаючи йому право на самостійну рефлексію. Існує припущення, що його концепція культурного розвитку розвинулась на основі синтезу ідей О. О. Потебні і М. П. Драгоманова [2]. Тут варто зазначити, що вчений був близько знайомий з М.П. Драгомановим, з яким його споріднювала «однакова схильність до проблем національної самосвідомості українського народу» [14, с. 21].

Автор одного з найґрунтовніших досліджень про Д. М. Овсяннико-Куликовського, Осьмаков М. В. зазначає, що вчений, як і О. О. Потебня, були засновниками психологічного напрямку в рамках культурно-історичного літературознавства. Поділяючи основні положення методології культурно-історичної школи, вони зосередили свою увагу на глибинних проблемах співвідношення мови та думки, відмінності наукового та художнього мислення, взаємозв'язку літератури та суспільної психології, психології творчості та сприйняття твору художньої літератури [14, с. 5].

Займаючись дослідженням психології творчості та художнього мислення, Д. М. Овсяннико-Куликовський висунув *положення про дві форми художнього пізнання дійсності – спостереження та досвід*, які він найповніше розвинув у книгах про І. Тургенєва та М. Гоголя, обґрунтовуючи, що мистецтво «є пізнанням дійсності, яке досягається шляхом суворих методів, аналогічних тим, які використовує позитивна наука» [11, с. 67]. Проте в доробку Д. М. Овсяннико-Куликовського як одного з фундаторів психології обдарованості є статті та монографії про особливості творчості Г. Гейне, Й.-В. Гете, О. Пушкіна, Л. Толстого, М. Лєрмонтова, О. Грибоєдова, А. Чехова. Його ставлення до психології обдарованості носить особистісний характер, а особистісний підхід до вирішення проблеми обдарованості сьогодні є загально визнаним. Вчений у дослідженні прихованих механізмів психіки обдарованої особистості (письменника) вивчав не лише його психологічний, а й реальний світ, досліджував його власні спогади, згадки про нього, епістолярну спадщину; проводив паралелі. Так, наприклад, розглядаючи в контексті творчості Гейне поняття еллінізму як «загальнолюдського психологічного типу», він приходив до висновку, що «еллінізм характеризується холодністю творчості, в якій багато «мистецтва», але мало (або зовсім немає) «поезії» [10, с. 85]. З цієї позиції Гейне ніколи не був «елліном», як сам це вважав – на відміну від Гете, обдарування якого «зводило до мінімуму елементи ентузіазму та натхнення («поезію» – за термінологією Гейне). [10, с. 87].

Д. М. Овсяннико-Куликовський зосереджує увагу не на окремих елементах психіки, а на структурі особистості – а загальний розвиток обдарованості суттєво залежить від розвитку особистості в цілому. Вчений зазначає, що обдарованість проявляється особливим чином – у хисті імпровізації. Пропонуючи свою концепцію геніальності особистості, він доводить, що поняття геніальності базується на двох головних ознаках – творчості й оригінальності. Особливу увагу Д.М. Овсяннико-Куликовський звертає на такі риси геніальності, як «наявність внутрішньої свободи, відчуття безкінечності, що дозволяють генію побачити світ новими очима, зазирнути у вічність і передати свої відчуття іншим» [7].

Праці Д. М. Овсяннико-Куликовського ввели в обіг цілий ряд теорій і гіпотез. Такою є проблема «розуміння» як творчого акту, теорія «спостережливого» і

«експериментального» мистецтва, проблема реалізму в мистецтві, розроблення принципу «економії думки» в психологічному аспекті, теорія лірики як творчості ритмів (на відміну від драми та епосу як образної поезії) тощо. Вчений, називаючи психологічний ритм «ритмічним та гармонічним поєднанням душевних елементів» зазначає, що «ритм – це порядок, а порядок – економія. Вираженням цієї економії, показником збереженої сили є особливе почуття – «естетичне», яке можна назвати «почуттям душевного достатку» і яке входить в склад «ліричного почуття» [12, с. 218].

Наразі існує багато лакун у ґрунтовному дослідженні психологічного спадку Д. М. Овсянико-Куликовського, зокрема, його визначенню ролі підсвідомості у творчому процесі, якій він надавав великого значення. Наприклад, розмірковуючи над причинно-наслідковим зв'язком зміни психологічного стану Гейне та особливості його творчості періоду загострення хвороби, він зазначає, що душевний процес, який переживав Гейне, відбивався у його свідомості лише у своїх результатах, але не в своїх психологічних засадах. За його словами, «у складних та темних душевних процесах (до яких належать і художні) те, що здійснюється у свідомості, часто є суцільним «непорозумінням»: кінцева точка приймається за вихідну, наслідок за причину, прохідний, можливо, випадковий момент – за істинні засади чи ґрунт, на якому розвинувся процес». [10, с. 93].

Досліджуючи психологічну роль мови в економії думки, Д. М. Овсянико-Куликовський розглядав несвідоме як великий резервуар збереження і накопичення розумової сили, а внесок несвідомої сфери у сферу свідомості є тим більшим, чим більше він «рясніє апріорними категоріями і спільними ідеями, як формами думки, силою котрих зразу ж об'єднується, пояснюється, впорядковується матеріал, даний у свідомості» [8, с. 133-134]. На думку М.К. Наєнка, дослідженням творчості М. Гоголя, підзаголовком якого є «Досвід психологічного діагнозу», вчений прилучався до пошуків європейських дослідників, які наприкінці XIX ст. намагались пояснити природу художньої творчості саме в сфері координат «духовність – психологія – психоаналіз». З. Фройд пропонував трактувати літературні твори відповідно до психологічного вчення про підсвідоме, суть якого полягає в тому, що творчість являє собою символічне вираження психічних імпульсів і пристрастей, які відкидаються реальністю, але існують у людській підсвідомості і виражаються через фантазію. По суті, це був різновид того, що Д. М. Овсянико-Куликовський називав авторським втіленням особистих морально-психологічних задатків, які «теж існують у підсвідомості кожної творчої особистості і повному контролю не підвладні» [9, с. 510-511]. Тут варто вказати, що Вернудіна І.В. в контексті естетико-психологічного дискурсу межі XIX – XX століть говорить про міркування Д. М. Овсянико-Куликовського як про «теорію «безсвідомого»».

Варто зазначити, на нашу думку, надзвичайно важливий аспект вивчення психологічного (і ширше – соціогуманітарного) спадку Д. М. Овсянико-Куликовського. Вчений не лише базував свої погляди на концепції О. О. Потебні, ідеях французької психологічної школи Рибо і т.п.; дослідники його творчості здебільшого звертають свій погляд назад, прослідковуючи саме цей взаємозв'язок. Проте варто говорити про те, що вчений передбачав тенденції як міждисциплінарного розвитку, так і шляхи

становлення різних галузей психології та розвиток її концептів. Говорячи про особливості сприйняття та розуміння художнього образу, які є повторенням процесу творчості, він, фактично, говорить про емпатію, звичайно, не позначаючи це так. В його працях ми знаходимо ідеї психосинтезу, які пізніше розроблював Р. Ассаджиолі. Врешті-решт, вчений розмірковував: «Кожна історична епоха, відходячи у вічність, лишає по собі, якщо можна так сказати, особливе історичне «чуття», різновид підсумку своєрідних психічних процесів, що склали її інтимне життя. (...) Теперішнє є не лише новим породженням минулого – воно також його кладовище. Живучи теперішнім, переживаючи нове психічне життя з його новим ідеалом, (...) ми водночас нібито ходимо кладовищами минулого, і спогади про його померле життя, його тіні, його привиди, котрі оживають часом у нашій – історичній – пам'яті, ширяють серед живих образів живої дійсності» [10, с. 97]. Наразі однією з найперспективніших галузей соціогуманітарного знання є студії з дослідження пам'яті – культурної, національної, історичної, колективної, індивідуальної. Блискуча концепція культурної пам'яті виведена в роботах німецької дослідниці Аляйди Ассман [1], проте і в українській науці ці студії посідають важливе місце.

У дослідженнях психологічного спадку визначного українського вченого Д. М. Овсянико-Куликовського, на нашу думку, варто звернути особливу увагу на зазначений напрямок досліджень.

Висновки і подальші перспективи досліджень. Підбиваючи підсумки, слід наголосити, що Д. М. Овсянико-Куликовського називають «потєбніанцем», «одним з...», що, видається, трансформує генетично вкорінений синдром меншовартості (Маруся Чурай – «українська Сапфо», Михайло Грушевський – «український Ключевський», Марія Заньковецька – «українська Елеонора Дузе» etc). Визначному мислителю належить окреме місце в історії психології; місце, так би мовити, «повноцінного» українського психолінгвіста та дослідника психології творчості та обдарованості. До того ж видається, що його літературознавчому спадку приділена більша увага, ніж власне психологічному, і його внесок у вітчизняну психологію ще належить гідно оцінити.

Перспективи подальших досліджень. Окремо варто говорити про віднесення Д. М. Овсянико-Куликовського, так би мовити, «за замовчуванням» до діячів російської науки – в усіх джерелах радянського періоду (а їх переважна більшість) зазначено саме це. Проте показовою в цьому контексті є, зокрема, фундаментальна праця «История русской философии», видана в Парижі у 1948р. та перевидана в Росії в 2001 р. Автор, протоієрей В. Зеньковський зазначає, що Д. М. Овсянико-Куликовський «з геніальних побудов (в галузі мовознавства) Потєбні намагався накидати контури світогляду, що впливає звідси, але це вийшло філософськи «дуже бідно» [4, с. 685]. Не заглиблюючись у філософські рефлексії, зазначимо, що показовим є те, що ця праця, в якій і Скворода фігурує як «видатний російський філософ», є широко цитованою в наукових колах Росії. Зазначене питання національно-культурної приналежності Д. М. Овсянико-Куликовського як вченого, безумовно, є дискусивним, і заслуговує на подальший окремий розгляд.

Видається важливим переосмислення критики психологічних поглядів

Д. М. Овсянико-Куликовського, яка була здійснена здебільшого впродовж першої половини ХХ століття, проте і до сьогодні перебуває в науковому обігу. Так, важко погодитись, що психологія художньої творчості (в рамках якої праці вченого є «еклектичними та перед лицем сучасності неповноцінними») зможе успішно розв'язати надзвичайно складні й важкі завдання лише за тією умовою, якщо вона цілком буде базуватися на «марксистсько-ленінській методології і класовому аналізі художніх явищ» [16]. Недоречними видаються звинувачення у тому, що зміст, цілі та мотиви творчості дослідник бачив в особистості самого творця, ізолюючи таким чином, «політичного діяча або царя, який видає закони, або вченого, від навколишнього середовища, від умов сучасної їм суспільно-політичної ситуації» [5, с. 16].

Врешті-решт, за словами вченого, «В психіці мислячій, де є несвідома сфера, панує закон пам'яті, а в психіці, що відчуває, тій, де несвідомої сфери немає, панує закон забуття» [10, с. 269-270]. Ім'я видатного вченого варте того, аби на нього розповсюдилась дія «закону пам'яті».

Список використаних джерел

1. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / А. Ассман; пер. з нім. К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 440 с. – (Серія «Зміна парадигми»; вип. 15).
2. Багацький В. Видатний історик культури, літературознавець та лінгвіст: до 150-ліття від дня народження Д.М. Овсянико-Куликовського / В. Багацький // Чорноморські новини. – 2013. – № 11, четвер, 7 лютого.
3. Вернудіна І. В. Естетико-психологічний дискурс межі ХІХ – ХХ століть: українська модель: автореферат... д-р філос. наук, спец.: 09.00.08 – естетика / І. В.Вернудіна. – К., 2012. – 36 с.
4. Зеньковский В. История русской философии. – М.: Академический Проект, Раритет, 2001. – 880 с.
5. Илюхин И. Г. Д. Н. Овсянико-Куликовский – историк и критик русской литературы 1853 – 1890 гг. / И. Г. Илюхин // Учені записки. – Харківський державний університет ім. О.М.Горького. – Т. LXX. – Труды філологічного факультету. – Т. 3. – Харків, 1956. – С. 16-18.
6. Йонеско Е. Урок / Е. Йонеско // Французька п'єса ХХ століття. Театральний авангард / Упор. О. Буценко; Передм. В. Скуратівського. – К.: Основи, 1993. – С. 413-436.
7. Ладига О. І. Суспільно-політична думка в Російській імперії другої половини ХІХ – на початку ХХ століття. Д. М. Овсянико-Куликовський: автореф. дис... канд. істор. наук: спец. 07.00.02 «Всесвітня історія» / О.І. Ладига // Східноукр. нац. ун-т ім. В.Даля. – Луганськ, 2003. – 20 с.
8. Мацейків М. А. Харківська школа «психології творчості» як феномен в історії української психології // Психологія: НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки: 36. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2005. – № 6 (30). – Ч. I. – С. 131-136.
9. Наєнко М. К. Історія українського літературознавства: підручник / М. К. Наєнко. – 2-ге вид., зі змінами й доп. – Київ: Академія, 2001. – 359 с. – Бібліогр.: с.358-359 та в кінці глав.
10. Овсянико-Куликовский Д. Н. Вопросы психологии творчества: Пушкин. Гейне. Гете. Чехов. К психологии мысли и творчества / Д. Н. Овсянико-Куликовский. – 3-е изд. –

- М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 304 с.
11. Овсяннико-Куликовский Д. Н. Идея бесконечного в положительной науке и в реальном искусстве / Д.Н. Овсяннико-Куликовский // Вопросы теории и психологии творчества / Изд.-составитель Б. А. Лезин. – Харьков, 1907. – С. 51–78.
 12. Овсяннико-Куликовский Д. Н. Лингвистическая теория происхождения и эволюции поэзии искусстве / Д. Н. Овсяннико-Куликовский // Вопросы теории и психологии творчества / Изд.-составитель Б. А. Лезин. – Харьков, 1907. – С. 211-233.
 13. Овсяннико-Куликовский Д. Н. Несколько мыслей о происхождении и развитии чувства бесконечного в чистой лирике / Д. Н. Овсяннико-Куликовский // Вопросы теории и психологии творчества / Изд.-составитель Б. А. Лезин. – Харьков, 1907. – С. 78–83.
 14. Осьмаков Н. В. Психологическое направление в русском литературоведении: Д. Н. Овсяннико-Куликовский / Н. В. Осьмаков. – М.: Просвещение, 1981. – 160 с.
 15. Свищо В. Особливості позитивістської концепції філософії мови Д. Овсяннико-Куликовського / В. Свищо // Філософські обрії: Науково-теоретичний журнал. – Полтава, 2013. – Випуск 29. – С. 82-90.
 16. Якобсон Л. Овсяннико-Куликовский Дмитрий Николаевич [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://feb-web.ru/feben/litenc/encyclop/le8/le8-2221.htm>

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Assman A. Prostory spogadu. Formy ta transformacii' kul'turnoi' pam'jati / A. Assman; per. z nim. K. Dmytrenko, L. Doronicheva, O. Judin. – K.: Nika-Centr, 2012. – 440 s. – (Serija «Zmina paradygmy»; vyp. 15).
2. Bagac'kyj V. Vydatnyj istoryk kul'tury, literaturoznavec' ta lingvist: do 150-littja vid dnja narodzhennja D.M. Ovsjanyko-Kulykovs'kogo / V. Bagac'kyj // Chornomors'ki novyny. – 2013. – № 11, chetver, 7 ljutogo.
3. Vernudina I.V. Estetyko-psyhologichnyj dyskurs mezhi XIX – XX stolit': ukrai'ns'ka model' [Tekst]: avtoreferat... d-r filoz. nauk, spec.: 09.00.08 – estetyka / I.V. Vernudina. – K., 2012. – 36 s.
4. Zen'kovskij V. Ystoryja russkoj fylosofyy. – M.: Akademicheskyj Proekt, Rarytet, 2001. – 880 s.
5. Yljuhn Y.G. D.N. Ovsjanyko-Kulykovskij – ystoryk y krytyk russkoj lyteratury 1853 – 1890 gg. // Ucheni zapysky. – Harkivs'kyj derzhavnyj universytet im. O.M.Gor'kogo. – T.LXX. – Trudy filologichnogo fakul'tetu. – T.3. – Harkiv, 1956. – S. 16-18.
6. Jonesko E. Urok / E. Jonesko // Francuz'ka p'jesa HH stolittja. Teatral'nyj avangard / Upor. O. Bucenko; Peredm. V. Skurativs'kogo. – K.: Osnovy, 1993. – S. 413-436.
7. Ladyga O.I. Suspil'no-politychna dumka v Rosijs'kij imperii' drugoi' polovyny XIX – na pochatku XX stolittja. D.M.Ovsjanyko-Kulykovs'kyj [Tekst]: avtoref. dys... kand. istor. nauk: spec. 07.00.02 «Vsesvitnja istorija» / O.I. Ladyga // Shidnoukr. nac. un-t im. V.Dalja. – Lugans'k, 2003. – 20 s.
8. Macejkiv M.A. Harkivs'ka shkola «psyhologii' tvorčnosti» jak fenomen v istorii' ukrai'ns'koj psyhologii' // Psyhologija: NAUKOVYJ ChASOPYS NPU imeni M.P.Dragomanova. Serija № 12. Psyhologichni nauky: 3b. naukovyh prac'. – K.: NPU imeni M.P.Dragomanova, 2005. – № 6 (30). – Ch. I. – S. 131-136.
9. Najenko M. K. Istorija ukrai'ns'kogo literaturoznavstva [Tekst]: pidruchnyk / M.K. Najenko. – 2-ge vyd., zi zminamy j dop. – Kyi'v: Akademija, 2001. – 359 s. – Bibliogr.: s. 358-359 ta v kinci glav.

10. Ovsjanyko-Kulykovskij D. N. Voprosy psyhologyy tvorchestva: Pushkyn. Gejne. Gete. Chehov. K psyhologyy mysly y tvorchestva / D. N. Ovsjanyko-Kulykovskij. – 3-e yzd. – M.: Knyzhnyj dom «LYBROKOM», 2009. – 304 s.
11. Ovsjanyko-Kulykovskij D.N. Ydeja beskonechnogo v polozhytel'noj nauke y v real'nom yskusstve [Tekst] / D.N. Ovsjanyko-Kulykovskij // Voprosy teoryy y psyhologyy tvorchestva / Yzd.-sostavytel' B.A. Lezyn. – Har'kov, 1907. – S. 51–78.
12. Ovsjanyko-Kulykovskij D.N. Lyngvystycheskaja teoryja proyshozhdenyja y эволюцyy poэzyy yskusstve [Tekst] / D.N. Ovsjanyko-Kulykovskij // Voprosy teoryy y psyhologyy tvorchestva / Yzd.-sostavytel' B.A. Lezyn. – Har'kov, 1907. – S. 211-233.
13. Ovsjanyko-Kulykovskij D.N. Neskol'ko myslej o proyshozhdenyy y razvytyy chuvstva beskonechnogo v chystoj lyryke [Tekst] / D.N. Ovsjanyko-Kulykovskij // Voprosy teoryy y psyhologyy tvorchestva / Yzd.-sostavytel' B.A. Lezyn. – Har'kov, 1907. – S. 78–83.
14. Os'makov N.V. Psyhologicheskoe napravlenye v russkom lyteraturovedenyy: D.N. Ovsjanyko-Kulykovskij [Tekst] / N.V. Os'makov. – M.: Prosveshhenye, 1981. – 160 c.
15. Svyshho V. Osoblyvosti pozytyvists'koi' koncepcii' filosofii' movy D. Ovsjanyko-Kulykovs'kogo / V. Svyshho // Filosofs'ki obrii': Naukovo-teoretychnyj zhurnal. – Poltava, 2013. – Vypusk 29. – S. 82-90.
16. Jakobson L. Ovsjanyko-Kulykovskij Dmytryj Nikolaevych [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: // <http://feb-web.ru/feben/litenc/encycllop/le8/le8-2221.htm>

Zagurska, E.V. D. Ovsjanyko-Kulykovs'kyj as one of the psychology of giftedness founders. The article attempts to analyze the psychological bases and concepts of D. Ovsjanyko-Kulykovs'kyj – literary critic, memoirist, psycholinguist, psychology of artistic creativity and giftedness researcher. Outlined ways to further research scholar psychological inheritance, which consisting in rethinking criticism of psychological attitudes D. Ovsyaniko-Kulikovskiy, analysis psychological concepts scientist from the perspective of modern science; researched talent concept in the context of personal approach, which guided D. Ovsyaniko-Kulikovskiy; definition of national cultural identity D. Ovsyaniko-Kulikovskiy as Ukrainian encyclopedic scientists.

Key words: psychology of giftedness, psychological method, subconscious, individual aspect of giftedness, concept of genius, «economy of thought».